

ВІДГУК

**офіційного опонента доктора педагогічних наук, доцента
Желанової Вікторії В'ячеславівни про дисертацію
Процюк Ірини Євгенівни «Формування соціокультурної
компетентності майбутніх фармацевтів у процесі гуманітарної
підготовки в коледжах», представлену на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і
методика професійної освіти**

Сучасний стан розвитку української державності, суттєвим аспектом якої є реалізація медичної реформи, характеризується збільшенням попиту на галузі освіти, пов'язані із забезпеченням здоров'я нації як запоруки прогресу суспільства. Саме такою є медична освіта, зокрема, її фармацевтична галузь, яка стає значущим чинником політичної, соціально-економічної, культурної та наукової організації суспільства. Водночас практика засвідчує, що, на жаль, численні реформи в системі медичної освіти не вирішили найсуттєвіших її проблем, зокрема тих, що стосуються якісної підготовки майбутніх фахівців фармацевтичної галузі. При цьому є суттєвою проблема модернізації професійної підготовки майбутніх фармацевтів саме в коледжах, оскільки заклади освіти цього рівня займають своєрідне «проміжне» положення між загальноосвітньою школою та університетом; прагматично-практичною професійною й академічною вищою освітою й зорієнтовані на забезпечення доступної, практико зорієнтованої освіти, спрямованої на задоволення потреб охорони здоров'я в Україні. До того ж, з урахуванням реалій і об'єктивних вимог сьогодення, особливої важливості набуває соціокультурна складова професійної компетентності майбутніх фармацевтів, сутність якої полягає в ефективній взаємодії з представниками різних категорій населення в широкому соціокультурному просторі й у цьому контексті доведено значний формувальний потенціал саме гуманітарної підготовки фахівців фармацевтичної галузі.

Відтак, актуальність представленого дослідження знаходиться в площині реалізації суспільних, науково-теоретичних й практичних потреб у цілісному обґрунтуванні й розробці змісту, форм та методів формування

соціокультурної компетентності майбутніх фармацевтів у процесі гуманітарної підготовки в коледжах.

Важливо зазначити, що дисертаційна робота Процюк І.Є. виконана згідно з тематичним планом наукових досліджень кафедри педагогіки Житомирського державного університету імені Івана Франка «Професійна підготовка майбутніх фахівців в умовах ступеневої освіти» (РН № 0110U002274).

Найбільш суттєвими результатами дослідження, що містять новизну вважаємо: обґрунтовану та експериментально верифіковану модель формування соціокультурної компетентності майбутніх фармацевтів у процесі гуманітарної підготовки в коледжах; репрезентовані в дисертації педагогічні умови формування соціокультурної компетентності майбутніх фармацевтів у процесі гуманітарної підготовки в коледжах; визначені та проаналізовані феномени «соціокультурна компетентність фармацевта», «формування соціокультурної компетентності майбутніх фармацевтів у процесі гуманітарної підготовки»; виокремленні структурні компоненти соціокультурної компетентності майбутніх фармацевтів (мотиваційно-аксіологічний, інформаційно-пізнавальний, поведінково-діяльнісний та особистісно-рефлексивний) й обґрунтовані критерії, показники та рівні її сформованості.

До переваг дисертаційної роботи Процюк І.Є. можна віднести її безсумнівне практичне значення, яке полягає в апробації поетапної методики впровадження авторської моделі формування соціокультурної компетентності майбутніх фармацевтів у процесі гуманітарної підготовки в коледжах; розробці та практичній реалізації програми спецкурсу «Формування соціокультурної компетентності фармацевтів», який може бути доцільними у процесі професійної підготовки фахівців фармацевтичної галузі в умовах коледжу.

Варто відзначити, що подана дисертація побудована на належній джерельній базі, яка представлена сучасними нормативними документами,

що регламентують освітній процес в медичних, зокрема фармацевтичних закладах освіти, фундаментальними студіями вітчизняних науковців, а також працями науковців ближнього та дальнього зарубіжжя із загальних питань професійної освіти, підготовки майбутнього фармацевта, зокрема формування його соціокультурної компетентності, енциклопедичними та періодичними виданнями. Загалом дисертанткою проаналізовано 352 наукових джерела (із них 14 іноземною мовою), в яких досліджувана проблема розглядається під кутом зору філософії, соціології, психології, педагогіки й фармакології.

Структура дисертаційної роботи є досить виваженою та логічною: від розгляду загальнотеоретичних аспектів феномену «соціокультурна компетентність», особливостей формування соціокультурної компетентності майбутніх фармацевтів у процесі гуманітарної підготовки до обґрунтування й розробки моделі формування соціокультурної компетентності майбутніх фармацевтів у процесі гуманітарної підготовки в коледжах та експериментальної перевірки її ефективності.

У першому розділі – «Науково-теоретичне підґрунтя формування соціокультурної компетентності майбутніх фармацевтів у процесі гуманітарної підготовки в коледжах» проаналізовано понятійно-категоріальний апарат дослідження, а саме здійснено дефініційний аналіз понять «соціокультурна компетентність», «соціокультурна компетентність майбутнього фармацевта», «формування соціокультурної компетентності», «гуманітарна підготовка», «формування соціокультурної компетентності майбутніх фармацевтів у процесі гуманітарної підготовки», а також представлено авторське трактування базових понять роботи.

Дисертанткою проаналізовано зміст гуманітарної підготовки в медичних, фармацевтичних коледжах та визначено формувальний потенціал предметів гуманітарного циклу щодо орієнтації майбутніх фармацевтів в сучасному середовищі та в соціокультурних характеристиках людей; прогнозуванні можливих труднощів, непорозумінні в системі взаємовідносин

пацієнт-фармацевт, визначенні засобів їх усунення, адаптації до іншого соціокультурного середовища, формуванні відповідального ставлення людей до власного здоров'я.

У другому розділі дисертації – «Організаційно-педагогічні основи формування соціокультурної компетентності майбутніх фармацевтів у процесі гуманітарної підготовки в коледжах» – представлено змістові характеристики соціокультурної компетентності майбутніх фармацевтів; з'ясовано критерії, показники та рівні сформованості досліджуваного феномену; обґрунтовано педагогічні умови її формування; висвітлено логіку процесу моделювання, а саме, подано текстовий опис моделі та її графічну інтерпретацію. При цьому обґрунтовано й проаналізовано структурні компоненти авторської моделі, а саме: концептуально-цільовий (соціальне замовлення, мета, наукові підходи та принципи); мотиваційно-потребовий (мотиви, цінності, потреби, прагнення, інтереси, переконання); змістово-процесуальний («Іноземна мова» та «Українська мова» (за професійним спрямуванням), «Культурологія», «Філософія», «Соціологія», «Правознавство», «Історія сучасного світу», «Історія та культура України», спецкурс «Формування соціокультурної компетентності фармацевтів», форми, методи, засоби, етапи формування соціокультурної компетентності майбутніх фармацевтів); результативний (компоненти соціокультурної компетентності фармацевтів, критерії та рівні її сформованості, результат), з'ясовано зв'язки і співвідношення між ними.

Є позитивним, що подана у дисертації модель за своєю сутністю є структурно-процесуальною, тобто відбиває структурні компоненти, зміст та динаміку етапів формування соціокультурної компетентності майбутніх фармацевтів у процесі гуманітарної підготовки в коледжах.

Третій розділ дисертації – «Експериментальна перевірка ефективності впровадження моделі формування соціокультурної компетентності майбутніх фармацевтів у процесі гуманітарної підготовки» – присвячено висвітленню логіки експериментальної частини роботи. Авторка визначає програму, етапи

експерименту, експериментальну та репрезентативну вибірку студентів, дотримуючись при цьому кількісних та якісних показників репрезентативності, а також розкриває поетапне впровадження та верифікацію моделі формування соціокультурної компетентності майбутніх фармацевтів на засаді розробленої дисертанткою методики, яка містить підготовчий, основний та підсумково-корегувальний етапи. Результати експериментальної перевірки засвідчили, що впровадження авторської моделі в освітній процес професійної підготовки майбутніх фармацевтів сприяло підвищенню якісного рівня їх соціокультурної компетентності.

Відзначимо, що загальні висновки, відповідають поставленим дисертанткою завданням.

Загальний список літературних джерел (352 позиції), а також посилання на них у тексті дисертації зроблено з дотриманням сучасних вимог.

Матеріали, подані в додатках, а саме: підходи до трактування структури соціокультурної компетентності, представлені в табличній формі, діагностичний інструментарій, програма спецкурсу «Формування соціокультурної компетентності фармацевтів» сприяють повноті сприймання основного тексту.

Зміст автореферату є ідентичним основним положенням дисертації, які повно представлені у авторефераті.

Результати дослідження відбито в 19 публікаціях, з них 17 – одноосібні.

Таким чином, позитивно оцінюючи дисертаційну роботу Процюк І.Є., вважаємо за необхідне звернути увагу і на недоліки, які також мають місце у роботі. Отже, подамо їх.

1. Мета та вся конструкція побудови логіки представленої дисертації зорієнтовані на обґрунтування, розробку та експериментальну перевірку ефективності моделі формування соціокультурної компетентності майбутніх фармацевтів у процесі гуманітарної підготовки в коледжах. Проте варто

зауважити, що в предметі дослідження авторка зазначає лише зміст, форми, методи формування соціокультурної компетентності майбутніх фармацевтів у процесі гуманітарної підготовки в коледжах, що дещо обмежує цю позицію наукового апарату й викликає певні невідповідності.

2. У процесі подання базових понять дослідження (підрозділ 1.1), маємо констатувати стислість й аспектність розкриття поняття «формування соціокультурної компетентності майбутнього фармацевта», який, ураховуючи специфіку проблеми дисертації, потребує більш детального висвітлення.

3. У авторській дефініції поняття «соціокультурна компетентність майбутнього фармацевта» дисертантка звертається до феномену освітнього середовища фармацевтичного закладу, тому, на нашу думку, було б доцільним проаналізувати його в тексті роботи.

4. У підрозділі 1.3 дисертації, в якому подаються теоретичні основи формування соціокультурної компетентності майбутніх фармацевтів у процесі гуманітарної підготовки, варто було б до запропонованої репрезентації базових наукових підходів додати суб'єктний та рефлексивний підходи, оскільки, в межах розкриття мотиваційно-потребового складника моделі, дисертантка звертається до таких суб'єктних феноменів особистості, як самовираження, самореалізація, самовдосконалення, що базуються на механізмі рефлексії. До того ж особистісно-рефлексивний компонент є суттєвим складником соціокультурної компетентності майбутніх фармацевтів.

5. На нашу думку, фрагмент дисертації, присвячений аналізу педагогічних умов формування соціокультурної компетентності майбутніх фармацевтів у процесі гуманітарної підготовки (підрозділ 2.3), має бути більш конкретним й практико зорієнтованим, тобто пов'язаним зі змістом певних навчальних дисциплін та форм позааудиторної роботи.

6. Констатуємо відповідність опису експериментальної складової дослідження, процедури збору емпіричних даних та перевірки їх

достовірності меті та завданням дослідження, залишається не переконливою логіка подання на завершальному етапі експериментальної роботи результатів формувального, а не контрольного експерименту.

Отже, висловлені зауваження засвідчують великі перспективи та відкритість досліджуваної проблеми і не зменшують позитивної оцінки дисертаційної роботи Процюк Ірини Євгенівни.

Підсумовуючи, маємо констатувати, що дисертація «Формування соціокультурної компетентності майбутніх фармацевтів у процесі гуманітарної підготовки в коледжах» є самостійною і завершеною роботою, яка за рівнями наукової новизни і практичного значення відповідає чинним вимогам п. п. 9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.04.2013 р. № 567 (зі змінами, внесеними Постановою КМУ № 656 від 19.08.2015 р.), а її автор – Процюк Ірина Євгенівна – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

Доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри теорії
та історії педагогіки
Київського університету
імені Бориса Грінченка

В. В. Желанова

